

Φαίη Τζανετουλάκου

Η Φαίη Τζανετουλάκου, είναι μία αξιόλογη συνάδελφος και μία σημαντική θεωρητικός, με ηθική, στάση ζωής και έργο που πραγματικά, εκτιμώ βαθιά και ταυτίζομαι απόλυτα (!) Με αφορμή την Ημερίδα που Επιμελήθηκε και οργάνωσε στο πλαίσιο των Platforms Project Net

2020, με τίτλο “Η ψηφιακή τέχνη σήμερα και οι προκλήσεις της”, συνομιλούμε για τις προεκτάσεις που μπορεί να πάρει σήμερα, μετά την Πανδημία και τον εγκλεισμό, ο Ψηφιακός Τόπος, και τις επιπτώσεις στην Τέχνη και τους ανθρώπους της. Όπως χαρακτηριστικά δηλώνει η κυρία Τζανετουλάκου “Για εμάς τους Θεωρητικούς Τέχνης, η μεγαλύτερη Πρόκληση είναι η προσήλωση σε αυτό που αγαπάμε... Θα ήταν χρήσιμο να το αντιλαμβανόταν και η Πολιτεία αυτό. Η Τέχνη δεν είναι πολυτέλεια/luxury, ούτε προϊόν/commodity. Η Τέχνη, είναι απλά Απαραίτητη. Όπως η Ανάσα”.

Της Έφης Μιχάλαρου

Φωτο: Αρχείο Φαίη Τζανετουλάκου

Κυρία Τζανετουλάκου, με αφορμή την Ημερίδα που οργάνωσατε στο πλαίσιο των Platforms Project Net 2020, με τίτλο “Η ψηφιακή τέχνη σήμερα και οι προκλήσεις της”, μετά από μία περίοδο εγκλεισμού, όπου όλα τα μουσεία, τα θέατρα, τα ιδρύματα άνοιξαν τις πύλες τους και μοιράστηκαν την Τέχνη και τον Πολιτισμό σε όλα τα επίπεδα, ποια είναι κατά την γνώμη σας τα πλεονεκτήματα και ποια τα μειονεκτήματα;

Ζώντας μέσα σε μία πρωτόγνωρη συνθήκη όπως αυτή που πρόσφατα αντιμετωπίσαμε, με την απειλή μίας εφιαλτικής πανδημίας να κρέμεται σαν δαμόκλειος σπάθη έξω από το κατώφλι του σπιτιού μας και που εξακολουθούμε ως ένα βαθμό να βιώνουμε καθώς συνεχίζει να καταρρέει κάθε εδραιωμένο σύστημα βεβαιοτήτων, με μοναδικό προτεινόμενο/επιβαλλόμενο όπλο αντιμετώπισης την αποστασιοποίηση ως, φευ, το νέο τρόπο ζωής, η τέχνη λειτούργησε και λειτουργεί σαν λυτρωτικό καταφύγιο και αρχέγονη μέθοδος ίασης.

Τα νέα μέσα, με τη γενναιόδωρη προσφορά εξαιρετων πολιτιστικών φορέων

διεθνώς, διευκόλυναν την εμπύθιση σε διάφορα καλλιτεχνικά πεδία, ανοίγοντας παράθυρα φρέσκου δημιουργικού αέρα και ταυτόχρονα μοιράστηκαν κατ'οίκον τη σπάνια ησυχία του καλλιτεχνικού στοχασμού, προκαλώντας την ανάγκη για μια πιο ουσιαστική ενδοσκόπηση μέσα από την αντίληψη ενός διευρυμένου χρόνου που τόσο είχαμε ανάγκη. Ήταν πραγματικά αλλόκοτα επίκαιρο το ότι είχαμε σκεφτεί αυτήν την ημερίδα πριν το ξέσπασμα της πανδημίας, με τα ψηφιακά μέσα να λειτουργούν τελικά ως οι μοναδικοί δίαυλοι επικοινωνίας των τεχνών μέσα στη σκοτεινιά.

Βλέπουμε λοιπόν ότι αυτή η ξαφνική δυστοπική πραγματικότητα μας οδήγησε σε μία επαναδιατύπωση των αξιών και αληθινών αναγκών μας, με την επιλογή για καλή τέχνη να προσφέρεται απλόχερα μπροστά μας, και αυτό ήταν πραγματικά κάτι το πολύ θεραπευτικό. Σίγουρα η αμεσότητα της καλλιτεχνικής εμπειρίας διαφέρει από μέσο σε μέσο, αλλά υπήρξαν τόσες πολλές επιλογές που κατάφεραν να αγκαλιάσουν και να υπερκεράσουν τη διεύρυνση του χρόνου, και να προσελκύσουν και το πιο δύσπιστο ή αδιάφορο κοινό, εν είδη μιας νέας multimedia εμπειρίας.

Πιο σημαντικό, όλη αυτή προσφορά πολιτισμού κατέδειξε ακόμα πιο έντονα την ανάγκη της ύπαρξης της, και την ανεκτίμητη αξία των ανθρώπων που την παράγουν, οι οποίοι δυστυχώς μαστίζονται/μαστιζόμαστε από την αδιαφορία της πολιτείας να κατανοήσει και να αξιολογήσει το έργο που διαχρονικά προσφέρουμε, και που χωρίς αυτό δεν θα υπήρχε πολιτισμός όπως τον ξέρουμε.

Ήδη 3 Art Fair διεξήχθησαν διαδικτυακά. Η Art Basel Hong Kong, η Frieze N.Y. και οι Platforms Project, με έργα που όχι μόνον εκτίθενται, αλλά πωλούνται κιόλας, θεωρείται ότι είμαστε στο κατώφλι μιας νέας εποχής η οποία θ' αντικαταστήσει ότι γνωρίζαμε μέχρι σήμερα και όλα θα συμβαίνουν on-line? Κι αν ναι πως αυτό θα επηρεάσει τις πωλήσεις, αλλά και τις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους;

Όπως προανέφερα, η αμεσότητα της καλλιτεχνικής εμπειρίας διαφέρει από μέσο σε μέσο, π.χ. μία ζωντανή συναυλία αντηχεί διαφορετικά μέσα σε ένα μεγάλο auditorium, αλλά ένα ηχητικό κομμάτι mp3 είναι ιδανικό για μία στιγμή προσωπικού ακουστικού immersion. Η ζωγραφική έχει ανάγκη τη μετακίνηση από και προς τον καμβά για να ειδωθούν όλες οι ζωγραφικές ποιότητες και οι συνέργειες τους, το βίντεο όμως είναι 'παιδί' του υπολογιστή. Σε κάθε περίπτωση, την ώρα της θέασης, τη στιγμή της όσμωσης θεατή και έργου, η τέχνη αποζητά τη μοναξιά, που θα εντείνει την πρώτη επίκρουση στα αισθητήρια όργανα ως τη βαθύτερη κατανόησή της. Σε σχέση τώρα με το visual art's market, οι on-line αγορές είναι ένα διαδεδομένο φαινόμενο και επαφίεται στην κρίση του κάθε συλλέκτη αν θα αποκτήσει το έργο των ονείρων του διαδικτυακά ή όχι.

Πάντως, καθώς η καραντίνα συνέπεσε με την εποχή των διεθνών art fairs, κάποια εξ αυτών αντέδρασαν με γρήγορα αντανακλαστικά είτε παρουσιάζοντας τα έργα σε viewing rooms όπως το Freeze New York, ή ακόμα πιο «ζωντανά» σε μία προσομοίωση του αληθινού χώρου όπως στην προκειμένη περίπτωση ο εκθεσιακός χώρος Νίκος Κεσσανλής που χωρίστηκε σε booths από το Platforms Project. Το πλούσιο πρόγραμμα των Πλατφορμών διανθίστηκε με live performances, ομιλίες, συζητήσεις και εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τα παιδιά, και φυσικά πολλά καλά έργα από 63 καλλιτεχνικές κολεκτίβες και πειραματικούς χώρους τέχνης από 23 χώρες, γεγονός που πλέον το κατατάσσει σε μία από τις πιο σημαντικές διεθνείς διοργανώσεις.

Ένα από τα θέματα που σας απασχολούν στην Ημερίδα, είναι: “Η Ψηφιακή Τέχνη ως διαδραστικό μέσο Έκφρασης”, θεωρείτε ότι ανοίγονται νέες προοπτικές σε νέες ομάδες ανθρώπων και ποιες είναι αυτές;

Ως θεωρητικός που με απασχολούν διαρκώς οι τρόποι με τους οποίους εκφράζεται κάθε καλλιτεχνική γενιά, και ειδικά η σημερινή, εντυπωσιάζομαι με την πολλαπλότητα αυτής της έκφρασης σήμερα, που δεν σηκώνει το βάρος ότι οφείλει να ανήκει σε κάποιον «-ισμό» ή να δημιουργεί με μία συγκεκριμένη манιέρα. Αυτά τα διλλήματα εξέπνευσαν με την εισροή της εννοιολογικής τέχνης σε κάθε μορφή εικαστικής δημιουργίας και χαίρομαι το ίδιο να βλέπω έναν αφοσιωμένο ζωγράφο όσο κι έναν καλλιτέχνη που ταξιδεύει απρόσκοπτα τη σκέψη του ανάμεσα σε διαφορετικά μέσα. Η ψηφιακή τέχνη, μια νέα σχετικά τέχνη, έχει τόσο ευρύ πεδίο έκφρασης και εφαρμογών που λειτουργεί αυτόνομα και βοηθητικά. Με ενδιαφέρει ιδιαίτερα το Ψηφιακό Υψηλό, τέκνο του τεχνολογικού Sublime, και το δέος που προκαλούν οι απεριόριστες δυνατότητες του.

Επιγραμματικά, στην ημερίδα που επιμελούμαι, αφού κάνει την εισαγωγή επάνω στη σύντομη ιστορία της Ψηφιακής Τέχνης η Ιστορικός Τέχνης Μαρκέλλα Τσίχλα, ξεδιπλώνεται η σκοτεινή της πλευρά από τον καθηγητή και εικαστικό Αθανάσιο Πάλλα, ενώ η θεωρητικός Νέων Μέσων Άννα Χατζηγιαννάκη αναλύει ακριβώς την κουλτούρα της ψηφιακής ενασχόλησης σε καιρό καραντίνας, ενώ ο καθηγητής, αρχιτέκτονας και εικαστικός Ιορδάνης Στυλίδης ανοίγει μία συζήτηση επάνω στην κοινωνική και διαλεκτική διάσταση της νέας τεχνολογίας. Όλες οι ομιλίες υπάρχουν στο κανάλι του Platforms Project στο YouTube. Οι ομιλίες συμπληρώνουν θεωρητικά το εικαστικό πλαίσιο της πλατφόρμας Cyborg|asma, όπου ο Σωτήρης Μπατζιάνας, ο Περικλής Πραβήτας, η Έρη Δημητριάδη, ο Γιώργος Όιμπακ, ο Ιορδάνης Στυλίδης και ο Αθανάσιος Πάλλας συνδιαλέγονται επάνω στην έννοια της δυστοπίας που μπορεί να πάρει το τεχνολογικό Υψηλό όταν απομονωθεί από την ανθρώπινη μήτρα του.

Πόσο θα επηρεάσουν αυτές οι προοπτικές τις ανθρώπινες σχέσεις, αλλά και την σχέση μας με την αύρα και την δύναμη του ρεαλιστικού έργου; Ανήκω στην κατηγορία των ανθρώπων που επισκέπτονται συχνά-πυκνά, συγκεκριμένα έργα, ως ψυχολυτρική διαδικασία, αυτό πως θα επιτευχθεί μέσα από το διαδύκτιο;

Ως συνάδελφος θεωρητικός, αντιλαμβάνομαι την ανάγκη «επαφής» με το έργο. Θυμάμαι μία χαρακτηριστική σκηνή στο Μουσείο Κοκτώ στην Μεντόν όταν ένας τυφλός επισκέπτης ψηλαφούσε με στοργή τα γλυπτικά έργα. Πολύ έντονη στιγμή. Ομολογώ ότι και για μένα, όπως και για σας κυρία Μιχάλαρου, η στιγμή της συντάραξης έχει ανάγκη τη γειτνίαση με το αντικείμενο του πόθου. Ταυτόχρονα, η προοπτική εμπύθισης σε ένα χωροχρονικό συνεχές όπου διαρκώς παρουσιάζονται νέες επιλογές, είναι μία γοητευτική προοπτική. Ταυτόχρονα, όταν η ίδια η καθημερινή ζωή μοιάζει με σκηνή από ένα μελλοντολογικό σενάριο που διαρκώς γίνεται και πιο ανησυχητικό, με τις αποστάσεις μεταξύ των ανθρώπων να μεγαλώνουν ενώ η ζωή βιώνεται μόνο μέσα από την κοντινή επαφή με οθόνες, κάπως δηλαδή όπως το βιώσαμε και πρόσφατα, η Ψηφιακή τέχνη έχει πολύ υλικό να αντλήσει και πολλή αλήθεια να ανταγωνιστεί...

Εν τέλει ποιες είναι οι Προκλήσεις τις οποίες έχουμε ν' αντιμετωπίσουμε όλοι οι άνθρωποι της Τέχνης;

Για εμάς τους Θεωρητικούς Τέχνης η μεγαλύτερη πρόκληση είναι η προσήλωση σε αυτό που αγαπάμε να επικοινωνούμε με τον κόσμο. Θα ήταν χρήσιμο να το αντιλαμβανόταν και η πολιτεία αυτό. Η Τέχνη δεν είναι πολυτέλεια/luxury, ούτε προϊόν/commodity. Η Τέχνη είναι απλά απαραίτητη. Όπως η ανάσα.

Πρώτη Δημοσίευση www.dreamideamachine.com
© Έφη Μιχάλαρου